

پیش نویس دستورالعمل اجرایی تأمین مالی جمعی

دفتر توسعه کارآفرینی - فرابورس ایران

دی ماه 1395

دستورالعمل تأمین مالی جمعی

در راستای اجرای بند ب ماده 18 بخش پنجم تصویب نامه هیأت وزیران مورخ 1394/09/05 در خصوص برنامه توسعه تولید محصولات دانش بنیان، دستورالعمل تأمین مالی جمعی در تاریخ ----- به شرح زیر به تصویب هیأت مدیره سازمان بورس و اوراق بهادار رسید.

۱- تعاریف

ماده 1- اصطلاحات و واژه‌هایی که در این مستند به کار رفته‌اند دارای معانی زیر هستند. معانی سایر اصطلاحات و واژه‌های تعریف نشده، حسب مورد مطابق تعاریف موجود در ماده یک قانون بازار اوراق بهادار جمهوری اسلامی ایران مصوب آذرماه 1384 مجلس شورای اسلامی و قانون توسعه ابزارها و نهادهای مالی جدید به منظور تسهیل اجرای سیاست‌های کلی اصل چهل و چهارم قانون اساسی مصوب آذرماه سال 1388 هجری شمسی مجلس شورای اسلامی هستند.

- 1- سازمان: منظور سازمان بورس اوراق بهادار است.
- 2- فرابورس ایران: منظور شرکت فرابورس ایران است.
- 3- قوانین و مقررات: منظور کلیه مقررات مرتبط با تأمین مالی جمعی است که توسط مراجع ذیصلاح وضع می‌شوند.
- 4- عامل یا عامل تأمین مالی جمعی: شخصی حقوقی است که با تأیید سازمان، طبق مقررات این دستورالعمل به عنوان نهاد مالی برای تأمین منابع مورد نیاز پروژه‌های مختلف به صورت برخط اقدام می‌کند.
- 5- حسابرس معتمد: منظور مؤسسه حسابرسی معتمد سازمان بورس و اوراق بهادار است.
- 6- پلتفرم یا وبگاه عامل: وبگاهی است که نشانی آن به عنوان وبگاه عامل تأمین مالی جمعی مشخص شده است و اطلاعات لازم بر اساس مفاد این دستورالعمل در آن منتشر می‌شود.
- 7- متقاضی: منظور متقاضی تأمین منابع مالی است که به عامل مراجعه می‌کند.
- 8- درخواست/طرح/پروژه: منظور فعالیتی است که متقاضی برای انجام آن اقدام به تأمین منابع می‌کند.
- 9- تأمین کننده: منظور شخص حقیقی و حقوقی تأمین کننده منابع مورد نیاز متقاضی است.
- 10- انواع مدل‌های تأمین مالی جمعی: الف- مدل مبتنی بر اهدا، که بیشتر برای پروژه‌های خیریه، اجتماعی، بشردوستانه و غیر انتفاعی کاربرد دارد؛ ب- مدل مبتنی بر پاداش، که در آن حامی در قبال حمایت خود پاداشی را دریافت می‌کند. این پاداش ممکن است مادی یا معنوی بوده و ارزش آن با حمایت انجام شده برابر باشد یا نباشد؛ ج- مدل مبتنی بر وام، که در واقع حکم یک وام جمع‌به‌فرد را خواهد داشت؛ و د- مدل مبتنی بر مشارکت، که در آن معمولاً بودجه مورد نیاز توسعه یک کسب‌وکار نوپا یا در حال توسعه تأمین شده و تأمین کننده منابع نقش مشارکت کننده پروژه را داشته و در سود و زیان پروژه شریک است.
- 11- فراخوان تأمین: منظور انتشار درخواست متقاضی، پس از بررسی و تأیید، در وبگاه عامل برای معرفی به تأمین کنندگان است.
- 12- گواهی حمایت: رسید فیزیکی یا الکترونیکی قابل پیگیری است، که توسط عامل برای تأمین کنندگان در ازای هر

کدام از مشارکت‌های آنها صادر می‌شود. حداقل اطلاعات مربوط به تأمین‌کننده، میزان حمایت، پروژه حمایت شده و پاداش یا مابه‌ازای تعیین شده باید در این گواهی مشخص باشند.

13- ناظر فنی/مالی: شخص حقیقی یا حقوقی مورد تأیید فرابورس ایران است که حسب درخواست عامل نسبت به ارزیابی اولیه یا نظارت بر حسن اجرای پروژه تعریف شده توسط متقاضی تأمین مالی جمعی اقدام می‌کند.

14- شخص وابسته: شخص وابسته به هر شخص حقیقی و حقوقی به شرح زیر است: الف- شخص وابسته به هر شخص حقیقی عبارت است از همسر و اقرباء نسبی درجه اول از طبقه اول آن شخص و هر شخص حقوقی که تحت نفوذ قابل ملاحظه، کنترل یا کنترل مشترک شخص حقیقی مورد نظر باشد؛ و ب- شخص وابسته به هر شخص حقوقی عبارت است از شخص وابسته به واحد تجاری که در استانداردهای حسابداری ملی ایران، تعریف شده است.

15- کارگروه ارزیابی: به منظور بررسی مدارک و شرایط مربوط به اخذ موافقت اصولی متقاضیان ایجاد عامل‌های تأمین مالی جمعی، مطابق این دستورالعمل، کارگروهی تحت عنوان «کارگروه ارزیابی درخواست‌های عاملیت تأمین مالی جمعی» که در این دستورالعمل به اختصار کارگروه ارزیابی نامیده می‌شود، تشکیل می‌گردد.

16- دبیرخانه: دبیرخانه کارگروه ارزیابی در فرابورس ایران مستقر بوده و امور مربوطه از قبیل دریافت درخواست‌های متقاضیان، تشکیل پرونده و اولویت‌بندی بررسی آنها، تعیین وقت جلسه، دعوت از تمامی اعضا، تشکیل جلسات و تنظیم صورتجلسه‌ها را انجام خواهد داد.

۲- کلیات

ماده 2- موضوع فعالیت عامل عبارت است از فراهم کردن شرایط لازم برای تأمین منابع مالی متقاضیان تأمین مالی جمعی، بطور مستقیم از جامعه کاربران برخط برای انجام پروژه‌های تعریف شده از سمت آنها، در قالب مدل‌های مختلف مبتنی بر اهدا، مبتنی بر پاداش، مبتنی بر وام، مبتنی بر مشارکت و سایر مدل‌های مشابه این چهار مدل اصلی.

تبصره 1- سازمان موظف است ظرف مدت یک سال از ابلاغ این دستورالعمل، آیین‌نامه‌ای را برای تسهیل جمع‌آوری سرمایه‌های غیر نقدی در این شیوه تأمین منابع تدوین کند.

ماده 3- حوزه جغرافیایی اجرای درخواست‌های متقاضیان در داخل کشور بوده، ولی جمع‌آوری وجوه مورد نیاز پروژه‌ها از تأمین‌کنندگان خارج از کشور نیز بلامانع است.

ماده 4- مراحل تأمین مالی جمعی در مدل‌های مبتنی بر اهدا و پاداش به شرح زیر است:

1. ارزیابی اولیه متقاضی و پروژه توسط عامل به منظور مطابقت با شرایط ثبت‌نام مندرج در بخش شرایط و الزامات متقاضی؛
2. عقد قرارداد با متقاضی و دریافت مستندات و اطلاعات وی مطابق با مفاد این دستورالعمل توسط عامل؛
3. اعلام عمومی پروژه در وبگاه توسط عامل؛
4. آغاز تأمین مالی جمعی.

تبصره 2- در مرحله اجرای تأمین مالی جمعی، عقد قرارداد از طرف عامل با تأمین‌کنندگان الزامی است. این قرارداد می‌تواند به صورت برخط و از طریق اعلام موافقت با شرایط اعلامی توسط عامل انجام شده و در قبال آن، گواهی حمایت به تأمین‌کننده ارائه شود.

ماده 5- مراحل تأمین مالی جمعی در مدل‌های مبتنی بر وام به شرح زیر است:

- 1- ارزیابی اولیه متقاضی و پروژه توسط عامل به منظور مطابقت با شرایط ثبت‌نام مندرج در بخش شرایط و الزامات متقاضی؛
- 2- ارزیابی پروژه و صلاحیت متقاضیان توسط عامل یا توسط ناظر فنی/مالی، حسب تشخیص عامل؛
- 3- عقد قرارداد با متقاضی و دریافت مستندات و اطلاعات وی مطابق با مفاد این دستورالعمل توسط عامل؛

4- انتشار امیدنامه توسط متقاضی و پایبندی به آن، برای وام‌های با مقدار بیش از آستانه مشخص اعلام شده توسط سازمان؛

5- اعلام عمومی پروژه در وبگاه؛ با درج اطلاعات لازم در خصوص میزان وام، نحوه جابه‌جایی پول، نحوه برگشت و سایر اطلاعات مورد نیاز.

6- آغاز تأمین مالی جمعی.

تبصره 3- وجوه جمع‌آوری شده از تأمین کنندگان، با درخواست عامل، به صورت وام در یکی از قالب‌های زیر و با دوره تنفس مشخص (سته به تعریف پروژه) به متقاضی تأمین مالی جمعی داده می‌شود:

1. قرض‌الحسنه

2. مبادله‌ای (وام با نرخ سود ثابت)

3. مشارکت (وام با نرخ سود متناسب با سود و ضرر پروژه)

تبصره 4- وام یا اقساط بازپرداخت شده توسط متقاضی، باید ظرف حداکثر 7 روزکاری توسط عامل به تأمین کنندگان وجوه، به نسبت مشارکت آنها بازپرداخت شود.

ماده 6- مدل مبتنی بر مشارکت مختص متقاضیان حقوقی بوده و مراحل تأمین مالی در این مدل به شرح زیر است:

1. ارزیابی اولیه متقاضی و پروژه توسط عامل به منظور مطابقت با شرایط ثبت‌نام مندرج در بخش شرایط و الزامات متقاضی؛

2. عقد قرارداد با متقاضی و دریافت مستندات و اطلاعات وی مطابق با مفاد این دستورالعمل توسط عامل؛

3. ارزیابی پروژه و صورت‌های مالی متقاضی توسط عامل یا توسط ناظر فنی/مالی، حسب تشخیص عامل؛

4. انتشار امیدنامه توسط متقاضی و پایبندی به آن؛

5. اعلام عمومی پروژه در وبگاه توسط عامل؛

6. آماده‌سازی و انتشار فراخوان تأمین در مدل مبتنی بر مشارکت توسط عامل، که می‌باید شامل اطلاعات زیر باشد:

الف- شناسه ملی شخص حقوقی و رزومه مؤسسين یا مدیران، هیأت‌مدیره و مشخصات شرکای بالای 20 درصد؛

ب- مقدار، شیوه و زمان‌بندی جمع‌آوری وجوه و ارائه گواهی‌های حمایت؛

ج- نحوه تقسیم سود؛

د- سازوکار تسویه تأمین کنندگان پس از طی دوره مشخص.

7. آغاز تأمین مالی جمعی؛

تبصره 5- تأمین کنندگان یک پروژه موفق، امکان انصراف از مشارکت را طی 6 روز کاری خواهند داشت. امکان تمدید یک هفته‌ای برای پروژه جهت جبران وجوه انصرافی وجود دارد. به تأمین کنندگان جدید امکان انصراف داده نخواهد شد و این موضوع باید توسط عامل به صراحت به اطلاع اطلاع تأمین کنندگان برسد؛

تبصره 6- تأمین کنندگان حقوقی در صورت انصراف، فقط می‌تواند تا سقف پنجاه درصد مشارکت خود را از پروژه خارج کند.

تبصره 7- اعتبارسنجی متقاضی باید از طریق سامانه بانک مرکزی صورت گیرد.

تبصره 8- در این مدل، متقاضی متعهد می‌شود که ظرف بازه زمانی مشخصی نسبت به بازخرید سهام به قیمت روز، یا عرضه عمومی سهام در بازار هدف فرابورس یا یکی از بازارهای رسمی سازمان و انتقال قطعی سهام به تأمین کنندگان اقدام کند. بازه زمانی مورد نظر متقاضی می‌بایست در هنگام تعریف پروژه به اطلاع تأمین کنندگان برسد.

تبصره 9- عامل موظف است به تأمین کنندگان اطلاع‌رسانی کند که به دلیل افزایش سرمایه‌های آتی متقاضی،

ممکن است میزان سهام مشارکت آنها در پروژه کاهش یابد.

ماده 7- سازمان موظف است حداکثر سرمایه قابل تأمین در مدل‌های مبتنی بر وام و مشارکت، و همچنین حداکثر درصد سهام قابل واگذاری در مدل مبتنی بر مشارکت را به صورت سالانه تعیین کرده و عامل موظف به کنترل این محدوده‌هاست.

ماده 8- تمامی ورود و خروج منابع مالی می‌باید از طریق درگاه‌های پرداخت معتبر داخلی (شامل بانک‌ها و موسسات اعتباری غیر بانکی دارای مجوز) یا خارجی انجام شود.

ماده 9- ارائه گواهی حمایت توسط عامل به تأمین‌کننده الزامی است.

۳- کارگروه ارزیابی

ماده 10- کارگروه ارزیابی دارای سه عضو و یک دبیر به شرح زیر است:

- 1- یک نفر به نمایندگی از سازمان، به عنوان رئیس کارگروه؛
- 2- یک نفر به نمایندگی از هیات مدیره فرابورس ایران؛
- 3- یک کارشناس در حوزه فعالیت تأمین مالی جمعی، یا یک کارشناس به ازای هر مدل با پیشنهاد فرابورس ایران و تأیید سازمان (در تصمیم‌گیری‌های مربوط به هر مدل، کارشناس مربوط به آن مدل در اظهارنظر و رأی‌گیری‌ها شرکت خواهد کرد)؛
- 4- یکی از مدیران فرابورس ایران به عنوان دبیر کارگروه و بدون حق رأی.

تبصره 10- مرجع انتخاب‌کننده برای هر یک از اعضای کارگروه، یک شخص جایگزین را نیز معرفی می‌کند. در صورتی که عضو اصلی به هر دلیل نتواند در جلسه حضور یابد، باید مراتب عدم حضور خود را به دبیرخانه کارگروه اعلام کرده و دبیرخانه عضو جایگزین را جهت شرکت در جلسه دعوت نماید.

تبصره 11- کارگروه ارزیابی می‌تواند در صورت لزوم، علاوه بر اعضای اصلی، از کارشناسان آشنا به حوزه و همچنین نمایندگان متقاضیان (بدون حق رأی) برای حضور در جلسه دعوت نماید.

ماده 11- جلسات کارگروه ارزیابی با حضور تمامی اعضا تشکیل شده و تصمیمات آن با رأی موافق حداقل دو عضو که الزاماً یکی از آنها نماینده سازمان است، معتبر می‌باشد.

۴- شرایط و الزامات ارکان

۴-۱- شرایط و الزامات عامل

ماده 12- عامل موظف است جهت دریافت موافقت اصولی، مستندات زیر را به دبیرخانه کارگروه ارزیابی ارائه دهد:

1. مدارک ثبتی شخصیت حقوقی متقاضی نزد اداره کل ثبت شرکت‌ها و موسسات غیر تجاری؛
2. فرم درخواست دریافت موافقت اصولی جهت دریافت اجازه فعالیت عاملیت تأمین مالی جمعی با تعیین مدل یا مدل‌های مورد تقاضا؛
3. ارائه رزومه اعضای هیات‌مدیره و مدیر عامل در قالب فرم‌های مورد نظر؛

ارائه امیدنامه مربوط به اطلاعات و حوزه فعالیت عامل؛

ماده 13- برای تأمین وجوه در قالب مدل‌های مبتنی بر وام یا مشارکت، دارا بودن شرایط زیر توسط عامل الزامی است:

1. حداقل یک عضو هیات‌مدیره دارای حداقل یک سال سابقه فعالیت رسمی در حوزه پولی/مالی یا مدرک دانشگاهی در این حوزه باشد؛

مدیر عامل دارای حداقل دو سال سابقه رسمی در حوزه پولی/مالی باشد؛

به منظور حسن انجام تعهدات و وظایف، ضمانت نامه ملکی یا بانکی به مبلغ دو و نیم میلیارد ریال، جهت حسن انجام تعهدات و وظایف نزد سازمان توثیق شود؛

ماده 14- برای تأمین وجوه در قالب مدل مبتنی بر وام، عامل موظف است تأییدیه های لازم را از بانک مرکزی دریافت کرده و به کمیته ارزیابی ارائه دهد.

ماده 15- متقاضیان تأمین وجوه در قالب مدل مبتنی بر مشارکت، لازم است در هنگام ارسال درخواست برای فعالیت در این مدل، شیوه پیشنهادی خود برای چگونگی مشارکت متقاضی و تأمین کنندگان را اعلام کرده و به تأیید سازمان برسانند.

تبصره 12- شیوه پیش فرض برای عقد مشارکت، انعقاد قرارداد بین تأمین کنندگان و یک نهاد مالی به نمایندگی جهت سهامداری در شرکت متقاضی است. نمونه قرارداد بین تأمین کنندگان و نهاد مالی حداکثر تا شش ماه پس از تصویب این دستورالعمل توسط سازمان تهیه و اعلام می شود. این قرارداد حداقل شامل میزان و محل سهام واگذار شده به نهاد مالی جهت انجام امور نمایندگی، نحوه مدیریت سهام توسط نهاد مالی، حقوق سهامداران و نحوه حفاظت از آنها از طریق روش هایی نظیر تشریح زمان بندی ارائه گزارش های مدیریتی و مالی دوره ای، نحوه اخذ آرای سهامداران در تصمیم گیری های کلیدی و ... است.

تبصره 13- درآمدهای حاصل از سود سهامداری عامل یا نهادهای مالی در شرکت های متقاضیان، که بین تأمین کنندگان تقسیم می شود، مشمول پرداخت مالیات نیست.

ماده 16- پس از تکمیل پرونده توسط متقاضی، دبیرخانه مدارک و اطلاعات مربوطه را به همراه گزارش خود ظرف مدت حداکثر دو هفته کاری به کارگروه ارزیابی ارسال می کند.

تبصره 14- چارچوب گزارش مزبور، به پیشنهاد دبیرخانه و با تصویب کارگروه ارزیابی تعیین می شود.

ماده 17- کارگروه ارزیابی حداکثر ظرف مدت سه هفته از زمان دریافت گزارش دبیرخانه، تشکیل جلسه داده و نتیجه بررسی خود را در خصوص اعطای موافقت اصولی به متقاضی، به سازمان اعلام می کند.

ماده 18- سازمان ظرف حداکثر 3 روز کاری پس از دریافت نتیجه بررسی های کارگروه ارزیابی، نظر خود را در خصوص موافقت اصولی به دبیرخانه اعلام کرده و در صورت تأیید، موافقت اصولی را صادر می کند.

ماده 19- عامل ملزم است حداکثر ظرف شش ماه پس از دریافت موافقت اصولی، پلتفرم تأمین مالی جمعی خود را با رعایت الزامات اجرایی ذکر شده در این دستورالعمل راه اندازی کرده، فعالیت های زیر را انجام داده و مستندات مربوطه را جهت دریافت تأیید تاسیس و فعالیت به سازمان ارائه دهد:

1. اعلام نشانی پلتفرم راه اندازی شده؛

1. برآورده سازی الزامات فعالیت در فضای مجازی، مطابق قوانین جاری کشور (نظیر دریافت مجوزها و نمادهای مشخص از مراکز تعیین شده توسط مراجع قانونی)؛

2. معرفی حسابرس معتمد و مشاور حقوقی؛

ارائه اطلاعات حساب بانکی رسمی عامل؛

امضای تعهدنامه پذیرش مقررات سازمان؛

ارائه وثایق به سازمان، پیش از اجرای مدل های مبتنی بر وام یا مشارکت؛

فراهم کردن زیرساخت نرم افزاری مربوط به فعالیت عامل و درخواست اتصال آن به سامانه فرابورس ایران؛

سایر موارد اعلامی به تشخیص سازمان.

تبصره 15- حساب بانکی رسمی عامل باید از نوع حساب واسطه، بین حساب های مبدأ (تأمین کنندگان) و حساب های مقصد (متقاضیان و کارمزد عامل) باشد. عامل نباید امکان برداشت یا واریز وجوه این حساب را به حساب های دیگر داشته باشد. عامل تنها می تواند دستور برگشت مبالغ واریز شده به حساب های مبدأ را صادر کرده یا دستور واریز قطعی تمام یا بخشی از مبالغ جمع آوری شده را به حساب های مقصد صادر نماید.

ماده 20- در صورت راه اندازی پلتفرم و کامل بودن مستندات و اطلاعات ارائه شده توسط متقاضی دارنده موافقت اصولی،

مطابق ماده 17 این دستورالعمل، اجازه فعالیت عامل توسط سازمان صادر شده و سازمان آن را به عنوان نهاد مالی نزد خود ثبت می کند.

تبصره 16- پس از صدور تأییدیه تاسیس و فعالیت، عامل می تواند با ارائه مدارک و مستندات لازم جهت فعالیت در دیگر مدل ها تقاضای فعالیت در این مدل ها را با رعایت تشریفات و ترتیبات این دستورالعمل به کارگروه ارزیابی ارائه دهد.

ماده 21- تمامی فعالیت های تأمین مالی جمعی می باید به صورت برخط و از طریق وبگاه یا وبگاه های رسمی عامل، که به صورت کتبی به اطلاع سازمان رسیده باشد، انجام شود.

تبصره 17- تأمین مالی جمعی برای یک پروژه مشخص نباید به صورت هم زمان توسط چند پلتفرم مختلف انجام شود.

ماده 22- عامل باید مدل عملکرد خود را به صورت واضح و شفاف از طریق تمامی وبگاه های تأمین منابع مالی خود اطلاع رسانی کند. مدل عملکرد شامل حداقل موارد زیر است:

1. شرایط و ضوابط اضافی تعیین شده توسط عامل؛

میزان و نحوه دریافت هزینه های ارائه خدمات، علاوه بر کارمزدهای مصوب سازمان؛

فرآیندهای گردش کار؛

سایر موارد اعلامی به تشخیص سازمان.

ماده 23- پیش از اجرای هر پروژه تأمین مالی جمعی لازم است قراردادی رسمی بین عامل و متقاضی منعقد شود. در این قرارداد که در سه نسخه تنظیم می شود و عامل و متقاضی هر کدام یک نسخه آن را در اختیار خواهند داشت، تعهدات و حقوق دو طرف مشخص بوده و حداقل موارد زیر را در بر می گیرد:

1. میزان حق الزحمه عامل و سایر هزینه های ارائه خدمات؛

تعهدات متقاضی شامل:

الف - ارائه مستندات، اطلاعات، شرایط و زمان بندی اجرای فعالیت هدف یا برنامه کسب و کار آن بر حسب مدل تأمین مالی جمعی؛

ب - مدارک یا مجوزهای مورد نیاز برای اجرای پروژه؛

ج - نحوه ارائه گزارش های دوره ای و جریمه های عدم انجام کار با کیفیت تعهد شده در مدل های مختلف یا تأخیر در تحویل کالا در مدل مبتنی بر پاداش؛

دوره قرارداد و شروط احتمالی اتمام پیش از موعد آن یا افزایش زمان آن؛

انتخاب داور مورد تأیید کارگروه ارزیابی جهت رسیدگی به اختلافات احتمالی بوجود آمده

انتخاب ناظر فنی/مالی جهت ارزیابی اولیه و بررسی پیشرفت کار (در صورت لزوم، به تشخیص عامل)؛

سایر موارد اعلامی به تشخیص سازمان.

تبصره 18- سازمان موظف است نمونه قراردادهای بین عامل - متقاضی و همچنین عامل - تأمین کننده را ظرف مدت یک ماه از تصویب از این دستورالعمل تهیه و در اختیار عامل قرار دهد.

تبصره 19- متقاضی با ثبت درخواست خود در وبگاه عامل، پذیرش خود را با شرایط و ضوابط حاکم بر تأمین مالی جمعی اعلام می کند. لذا، در صورتی که عامل و متقاضی بخواهند شرایط قراردادهای پیش فرض عامل را بر همکاری خود جاری سازند، نیازی به ثبت قرارداد رسمی جداگانه بین دو طرف نیست.

تبصره 20- در صورت انعقاد قراردادها با ابزارهای الکترونیکی، نسخ تنظیم شده نیز به صورت الکترونیکی مبادله خواهد شد.

ماده 24- عامل موظف است در کلیه قراردادهای مرتبط با پروژه ها، موارد زیر را به صراحت ذکر کند:

1. هر گونه اختلاف مرتبط با این قرارداد از طریق یک هیأت داوری سه نفره، مطابق با قوانین شکلی و ماهوی جمهوری اسلامی ایران و در کشور ایران حل و فصل می‌گردد.
 2. متقاضیان با آگاهی کامل از ریسک‌پذیری پروژه‌ها (در مدل‌های پاداش، وام و مشارکت) و عدم بازگشت تمام یا بخشی از وجوه در صورت شکست پروژه، شرایط مالی تعریف شده توسط عامل را پذیرفته و در تأمین وجوه مشارکت می‌کند.
- ماده 25-** عامل موظف است ظرف حداکثر 7 روز کاری پس از امضای قرارداد با متقاضی، نسخه سوم قرارداد را به صورت دیجیتالی برای فرابورس ایران ارسال کند.
- ماده 26-** عامل موظف است اطلاعات زیر را در خصوص درخواست‌های منتشر شده، در وبگاه خود در معرض نمایش عموم قرار دهد:
1. اطلاعات کامل ثبتی/شناسنامه‌ای متقاضی؛
- اطلاعات پروژه پیشنهادی متقاضی (به انضمام تصویر، ویدیو و هر نوع مستند مرتبط)؛
تعیین مدل تأمین مالی جمعی و تعهدات متقاضی؛
میزان منابع مالی مورد نیاز برای انجام پروژه؛
زمان‌بندی و مراحل پرداخت وجوه جمع‌آوری شده توسط عامل به متقاضی تأمین مالی جمعی؛
برنامه کسب‌وکار پروژه در مدل مبتنی بر مشارکت (در صورت لزوم در سایر مدل‌ها)؛
- ماده 27-** به منظور احراز هویت متقاضیان، پرداخت وجوه جمع‌آوری شده به متقاضی، می‌بایست منحصر از طریق پرداخت به حساب بانکی با نام متقاضی یا نماینده قانونی وی صورت پذیرد.
- ماده 28-** در مدل مبتنی بر اهدا، برای تأمین مالی پروژه‌های مربوط به مؤسسات خیریه، عامل باید مجوز فعالیت مؤسسه خیریه و تاریخ اعتبار آن را بررسی کرده و اصالت و اعتبار مجوز مربوطه را هر دو سال یک بار از مرجع صدور آن استعلام کند. لازم به ذکر است که در اساسنامه مؤسسه خیریه «اجازه جلب و جذب مشارکت‌های مردمی» باید وجود داشته باشد.
- تبصره 21-** در صورتی که مجوز فعالیت مؤسسه خیریه برای منطقه جغرافیایی خاصی صادر شده باشد، تأمین وجوه از تأمین‌کنندگان سایر مناطق نیز مجاز است.
- ماده 29-** عامل باید در وبگاه خود متون آموزشی برای تأمین‌کنندگان به منظور کمک به آنها جهت درک مخاطراتی مانند امکان زیان یا عدم نقدشوندگی را مهیا کند و مطمئن شود تأمین‌کنندگان این مطالب را رؤیت کرده و نسبت به مخاطرات مطلع شده‌اند.
- ماده 30-** حسابرس عامل باید از بین مؤسسات حسابرسی معتمد سازمان، برای مدت یک سال شمسی با رعایت مقررات مربوطه به انتخاب مجمع عامل تعیین شود. انتخاب مجدد یک مؤسسه حسابرسی به عنوان حسابرسی عامل، با رعایت مقررات مربوطه، بلامانع است.
- ماده 31-** عامل موظف است گزارش عملکرد و صورت‌های مالی سالانه حسابرسی شده خود را به همراه اظهارنظر حسابرس، بلافاصله پس از دریافت اظهارنظر حسابرس، به سازمان اطلاع دهد.
- تبصره 22-** حسابرس باید اظهارنظر خود را در مورد گزارش‌های عملکرد و صورت‌های مالی سالانه و میان‌دوره‌ای عامل، حداکثر ظرف 20 روز کاری پس از دریافت، مطابق دستورالعمل‌های تعیین شده ارائه دهد.
- ماده 32-** شیوه ترویج یا حمایت از پروژه‌ها باید به صورت دقیق در پلتفرم اعلام شود و عامل ملزم به رعایت همیشگی آن است.
- ماده 33-** عامل مجاز است برای کاهش خطرپذیری تأمین مالی، منابع جمع‌آوری شده را به صورت مرحله‌ای و مطابق با برنامه ارائه شده به متقاضی پرداخت کند.
- ماده 34-** عامل تحت هیچ شرایطی نمی‌تواند مشارکت در یک پروژه خاص را به تأمین‌کنندگان توصیه کند.

ماده 35- مدیران، هیات مدیره و اشخاص وابسته آنها، مجموعاً مجازند حداکثر تا 10 درصد کل مبلغ درخواستی توسط متقاضی را، در پروژه‌های مدل‌های مبتنی بر مشارکت و وام سرمایه‌گذاری کنند.

۴-۲- شرایط و الزامات متقاضی

ماده 36- فعالیت متقاضی باید منطبق بر قوانین جمهوری اسلامی ایران باشد.

ماده 37- دستگاه‌های اجرایی، مؤسسات و نهادهای عمومی غیردولتی (موضوع مواد 3 و 5 قانون خدمات کشوری) و همچنین نهادهای مالی و پولی کشور به جز سرمایه‌گذاران خطرپذیر، مجاز به تأمین سرمایه از طریق پلتفرم‌های تأمین مالی جمعی نیستند.

ماده 38- شرایط ثبت‌نام متقاضی در مدل‌های مبتنی بر مشارکت به شرح زیر است:

1. دعوای دارای اثر بااهمیت حقوقی/ کیفری له یا علیه اعضای هیأت مدیره و مدیرعامل/ رئیس شرکت/ مؤسسه متقاضی وجود نداشته باشد؛
2. آخرین صورت‌های مالی حسابرسی شده آن، در صورت وجود، باید مطابق مقررات قانونی، استانداردهای حسابداری و گزارشگری مالی و آیین‌نامه‌ها و دستورالعمل‌های اجرایی ابلاغ شده توسط سازمان تهیه شده باشد؛
3. اعضای هیأت‌مدیره و مدیرعامل آن باید گواهی عدم سوء پیشینه ارائه دهند، که از زمان صدور آن بیش از شش ماه نگذشته باشد.

تبصره 23- در صورتی که از تاریخ ثبت شرکت بیش از شش ماه نگذشته باشد، ارائه گواهی عدم سوء پیشینه الزامی نیست.

۴-۳- شرایط و الزامات تأمین‌کننده

ماده 39- سازمان موظف است حداکثر میزان مشارکت تأمین‌کنندگان حقیقی در پروژه‌ها را به صورت سالانه تعیین کرده و این میزان باید توسط عامل در هنگام ثبت‌نام و پیش از پرداخت وجوه به تأمین‌کنندگان اعلام شود.

تبصره 24- سازمان موظف است تا 6 ماه پس از تصویب این دستورالعمل، سامانه‌ای حاوی اطلاعات میزان مشارکت افراد حقیقی تهیه و امکان پاسخگویی به استعلام الکترونیکی پلتفرم‌ها را فراهم آورد.

تبصره 25- تأمین‌کنندگان در مدل مشارکت باید دارای کد بورسی باشند.

ماده 40- محدودیتی برای میزان مشارکت اشخاص حقوقی وجود ندارد.

ماده 41- سرمایه‌گذاری تأمین‌کنندگان در پروژه‌های تأمین مالی جمعی مشمول معافیت مالیاتی است.

۵- اختلالات بازار

ماده 42- تأمین مالی جمعی پروژه‌هایی که طبق قوانین و مقررات ممنوع اعلام شده‌اند، غیرمجاز است و موجب تعلیق فعالیت عامل از طرف سازمان خواهد شد.

تبصره 26- پس از اعلام عمومی تعلیق فعالیت از سوی سازمان، هرگونه فعالیت عامل اعم از مالی، رسانه‌ای و تبلیغاتی پیگرد قانونی خواهد داشت.

ماده 43- در صورت تخلف عامل از انجام وظایف تعیین شده در این دستورالعمل، هر ذینفعی می‌تواند موضوع را جهت رسیدگی به سازمان ارجاع دهد. سازمان در صورت احراز تخلف، می‌تواند عامل را به یکی از موارد زیر محکوم کند:

4. اخطار کتبی بدون درج در پرونده؛
5. اخطار کتبی با درج در پرونده؛
6. تعلیق فعالیت برای مدت معین؛

7. لغو فعالیت.

ماده 44- عامل موظف است در صورت هرگونه مشاهده انحراف از اهداف تعیین شده (از طریق گزارشات منتشر شده) و یا دریافت شکایتی از یک درخواست در حال جمع‌آوری وجوه از مجاری قانونی، ظرف مدت 10 روز کاری پروژه را به حالت تعلیق درآورده و به سازمان اطلاع دهد.

تبصره 27- پس از اعلام عامل، سازمان موظف است ظرف مدت 20 روز کاری اقدامات ذیل را انجام دهد:

- 1- اعلام به ناظر فنی جهت بررسی دقیق؛
- 2- انجام اقدامات لازم جهت اعلام به مراجع ذیصلاح و پلتفرم برای لغو پروژه، در صورت احراز تخلف؛
- 3- اعلام به پلتفرم جهت راه‌اندازی مجدد پروژه، در صورت عدم احراز تخلف.

ماده 45- در صورت درخواست عامل برای خروج از فعالیت موضوع دستورالعمل و نداشتن درخواست‌های در حال اجرا یا تسویه حساب نشده، سازمان موظف است، حداکثر در مدت 30 روز کاری به این درخواست رسیدگی کند.

تبصره 28- در صورت نداشتن درخواست در حال اجرا، عامل می‌تواند تسویه حساب پروژه‌های قبلاً شروع شده را به شرط پذیرش مسوولیت، به عامل یا نهاد مالی دیگری که مورد تأیید سازمان باشد، واگذار کرده و از فعالیت موضوع دستورالعمل خارج شود.

ماده 46- در صورت توقف فعالیت تحت هر یک از شرایط فوق، شروع مجدد فعالیت نیازمند ارائه درخواست مجدد و انجام کلیه مراحل مذکور در این دستورالعمل با تأیید سازمان است.

ماده 47- به منظور نظارت بر حسن اجرای مفاد این دستورالعمل، سازمان موظف است، از انواع ابزارهای نظارتی به تشخیص خود استفاده نماید. در همین راستا، عامل موظف است در اجرای مفاد این بند همکاری لازم را با سازمان به عمل آورد.

این دستورالعمل در 47 ماده و 28 تبصره تهیه شده و در تاریخ به تصویب هیأت‌مدیره سازمان رسید و از تاریخ تصویب لازم‌الاجرا است.

ضمیمه- درآمدی بر تأمین مالی جمعی در کارآفرینی

چکیده

تأمین مالی جمعی (*crowdfunding* یا کراذفاندینگ) یکی از شیوه‌های نوین تأمین منابع بوده که در چند سال اخیر توجه بسیاری از صاحب‌نظران را به خود جلب نموده است. بسیاری از اقتصاددانان برجسته جهانی و داخلی این شیوه را یکی از اصلی‌ترین راهکارها برای تأمین سرمایه تولید و ایجاد اشتغال می‌دانند.

راه‌اندازی پلتفرم‌های تأمین مالی جمعی همانند هر پلتفرم تأمین مالی دیگری نیازمند طی مراحل قانونی می‌باشد. با این وجود، به دلیل جدید بودن این شیوه تأمین منابع مالی در ایران (و حتی در جهان) قوانین و مقررات مشخصی برای آن در کشور وجود ندارد. دو رویکرد برای مواجهه با این مشکل وجود دارد. اول اینکه، این شیوه را به زیرمجموعه‌های مختلفی تقسیم کرد، به صورتی که بتوان هر کدام از اجزای آن را در قالب قوانین وضع شده موجود در حوزه‌های دارای مفهوم مشابه فعلی اجرایی نمود. بدیهی است که این روش دارای سربارهای اجرایی و قانونی بسیار زیادی بوده و ممکن است برای بخش‌هایی نیز نتوان هیچ‌گونه قالب قانونی جهت اجرا یافت. رویکرد دوم نیز این است که نسبت به وضع دستورالعمل فعالیت پلتفرم‌های تأمین مالی جمعی اقدام کرد.

براین اساس، در این مستند، ابتدا به معرفی بحث تأمین مالی جمعی و ویژگی‌های مختلف آن می‌پردازیم. سپس بیان می‌کنیم که چرا این شیوه نیازمند وضع دستورالعملی مختص خودش است. پس از آن، به معرفی متولی پیشنهادی برای این دستورالعمل پرداخته شده و دلایل این پیشنهاد را ذکر می‌کنیم.

فهرست مطالب

13.....	تأمین مالی جمعی.....
14.....	1- مفاهیم کلیدی.....
14.....	1-1- مدل‌های رایج تأمین مالی جمعی.....
Error! Bookmark not defined.	1-2- رابطه در مقایسه با واسطه.....
15.....	1-3- سیاست «همه یا هیچ».....
15.....	2- دلایل اهمیت.....
16.....	3- دستورالعمل فعالیت عامل تأمین مالی جمعی.....
16.....	3-1- دلایل لزوم تعریف دستورالعمل.....
17.....	3-2- دلایل ارائه دستورالعمل واحد.....
17.....	3-3- متولی پیشنهادی تهیه دستورالعمل.....

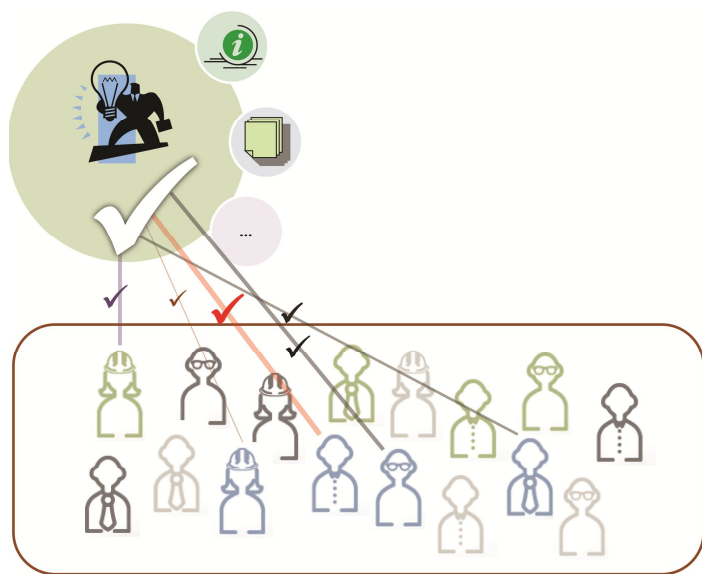
تأمین مالی جمعی

تأمین مالی جمعی (crowdfunding) شیوه جدیدی برای تأمین تمام یا بخشی از منابع مورد نیاز جهت آغاز یا انجام یک تأمین مالی مشخص است، که از سال 2006 مورد استفاده رسمی قرار گرفته است. در این روش، که تأمین منابع اجتماعی نیز نامیده می‌شود، حمایت‌های [نقدی و غیر نقدی] افراد مختلفی از جامعه، برای یک هدف مشخص، از طریق زیرساخت‌های اینترنتی سرعاً جذب می‌شود.

توسعه شگرف این شیوه تأمین منابع، باعث شد که دانشگاه MIT در گزارش سال 2012 خود، تأمین مالی جمعی را یکی از ده فناوری برتر متأثرکننده جهان معرفی کند. سازمان بین‌المللی کار نیز معتقد است که تأمین مالی جمعی می‌تواند با واقعیت‌بخشی به فعالیت‌های اجتماعی و کارآفرینانه از طریق حمایت‌های جمعی، سرعت‌بخش توسعه اقتصاد محلی، ایجاد شغل و کاهش فقر در جوامع باشد.

سناریوی عمومی تأمین مالی جمعی در شکل 1) نمایش داده شده است. در یک سامانه تأمین مالی جمعی، این امکان در اختیار صاحبان پروژه [آیده یا کسب‌وکار] گذاشته می‌شود تا نسبت به معرفی پروژه‌های خود اقدام کنند. پروژه ارائه شده در سامانه مورد بررسی اولیه قرار گرفته و در صورت داشتن شرایط حداقلی، برای نمایش تأیید می‌شود. کاربران سامانه می‌توانند این پروژه‌ها را بر اساس دسته‌بندی‌ها و فیلترهای مختلف مشاهده کرده و در صورت تمایل به حمایت، بخشی از منابع مورد نیاز پروژه را تأمین کنند. بسته به مدل فعالیت سامانه، در قبال این حمایت ممکن است پاداشی به حامی ارائه شده، سود و زیان شرکت مجری پروژه به وی واگذار شده یا اینکه تعهد شود که منابع وی با شرایط معینی، در طی زمان مشخصی برگشت داده می‌شود.

پس از موفقیت یک پروژه در تأمین منابع، صفحه‌ای به آن تخصیص داده می‌شود که از طریق آن، اطلاعات کامل پروژه در دسترس کاربران سامانه قرار خواهد گرفت؛ مثلاً اینکه یک پروژه با چه شرایطی تأمین منابع شده است، منابع مورد نیاز آن چقدر بوده است، چه تأمین‌کنندگانی منابع مورد نیاز آن را تأمین کرده‌اند، وضعیت فعلی اجرای پروژه به چه صورتی است، چه گزارش‌هایی از اجرای پروژه در اختیار مخاطبین قرار داده شده است و ...

شکل 1 - سناریوی عمومی تأمین مالی جمعی

برای کسب اطلاعات بیشتر در خصوص مفاهیم پایه این شیوه تأمین منابع به مستندات زیر مراجعه شود:

1. مستند «تأمین مالی جمعی» از گروه تحقیق و توسعه فرابورس ایران
2. مستند «مقدمه‌ای بر تأمین مالی جمعی» معاونت توسعه کارآفرینی و اشتغال وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی

3. Crowdfund Investing in Muslim Markets: An Action Plan for Governments

۱- مفاهیم کلیدی

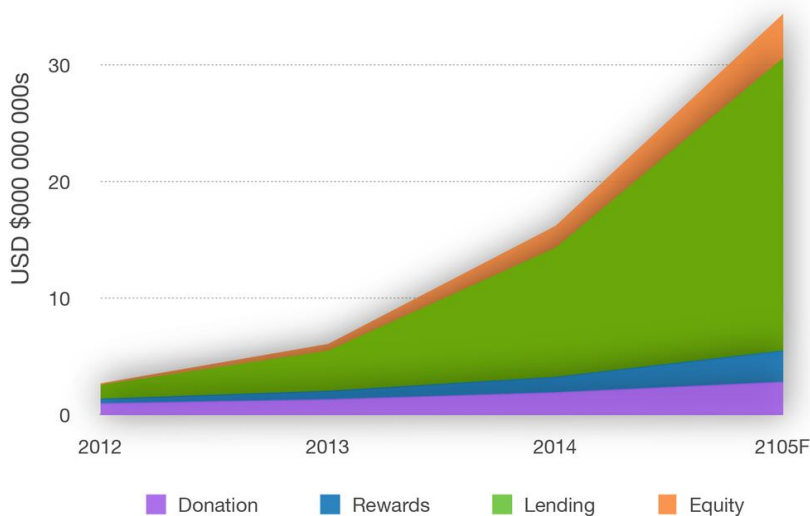
در ادامه این بخش، به معرفی مفاهیم کلیدی جهت درک فضای تأمین مالی جمعی می‌پردازیم.

۱-۱- مدل‌های رایج تأمین مالی جمعی

چهار مدل کلی تأمین مالی جمعی عبارتند از: اهداء، پاداش، وام و مشارکت در سود و زیان. توضیحات کوتاهی در خصوص هر کدام از این مدل‌ها در ادامه ارائه می‌شود:

- 1- مدل مبتنی بر اهدا بیشتر برای پروژه‌های خیریه، اجتماعی، بشردوستانه و غیر انتفاعی کاربرد داشته و تأمین‌کنندگان این نوع از پروژه‌ها اغلب برای رسیدن به رضایت درونی اقدام به تأمین منابع این فعالیت‌ها می‌کنند.
- 2- در مدل مبتنی بر پاداش، حامی در قبال حمایت خود پاداشی را دریافت می‌کند. این پاداش ممکن است مادی یا معنوی بوده و ارزش آن با حمایت انجام‌شده برابر باشد یا نباشد. در بسیاری از مواقع، این پاداش می‌تواند محصول یا خدمتی باشد که انجام پروژه منجر به تولید آن خواهد شد. این حالت، حکم پیش‌فروش خروجی پروژه را داشته و معمولاً برای حمایت و تشویق صاحب پروژه برای اجرای آن انجام می‌شود.
- 3- مدل مبتنی بر وام در واقع حکم یک وام فردبه‌فرد (بدون واسطه) را خواهد داشت، که البته به دلیل تعدد وام‌دهندگان در اصل یک وام جمع به فرد خواهد بود.
- 4- در مدل مبتنی بر مشارکت معمولاً بودجه مورد نیاز توسعه یک کسب‌وکار نوپا یا در حال توسعه تأمین شده و تأمین‌کننده منابع نقش مشارکت‌کننده پروژه را خواهد داشت.

سهم بازار هر کدام از مدل‌های فوق در شکل (22) نمایش داده شده است.

Source: 2015CF The Crowdfunding Industry Report (massolution.com)

شکل 2 - سهم بازار مدل‌های مختلف تأمین مالی جمعی

۱-۲- تفاوت رابط و واسط

برخه‌مؤسسات مالی و تأمین سرمایه مرسوم (نظیر بانک‌ها، بورس و سرمایه‌گذاران جسور) واسط بین درخواست‌کنندگان و از سوتأمین‌کنندگان منابع مالی هستند؛ اما عاملان تأمین مالی جمعی، تنها رابط بین درخواست‌کنندگان (تعریف‌کنندگان پروژه‌ها) و اتأمین‌کنندگان (کاربران سامانه) بوده، آن‌ها را با هم آشنا کرده و به هم متصل می‌کنند. درک تفاوت نقش‌های «واسط» و «رابط» در تمایز این شیوه تأمین مالی با سایر شیوه‌های موجود نقشی اساسی و کلیدی است.

۱-۳- سیاست «همه یا هیچ»

«همه یا هیچ» یکی از سیاست‌های کلیدی در تأمین مالی جمعی است که در اینجا معرفی می‌شود. طبق این سیاست، در صورتی که پروژه‌ای بتواند منابع مورد نیاز خود را در طی بازه زمانی مشخصی تأمین کند، موفق تلقی شده، در غیر این صورت از هیچ حلقه تأمین منابع خارج شده و منابع تأمین‌کنندگان به آن‌ها برگشت داده می‌شود. این سیاست دارای منافع زیر است:

- 5- **بهینه است.** متقاضیان تأمین منابع را به سمتی سوق می‌دهد که حداقل منابعی را اعلام کنند که با دریافت آن تأمین پروژه‌شان اجرا می‌شود.
- 6- **ایجاد انگیزه می‌کند.** اگر متقاضیان تأمین مالی جمعی یا تأمین‌کنندگان فعلی ببینند که پروژه مورد نظرشان به دلیل عدم تکمیل حمایت‌ها در خطر لغو شدن قرار دارد، با توجه دیگر تأمین‌کنندگان و جذب حمایت آن‌ها سعی می‌کنند از این امر جلوگیری کنند.

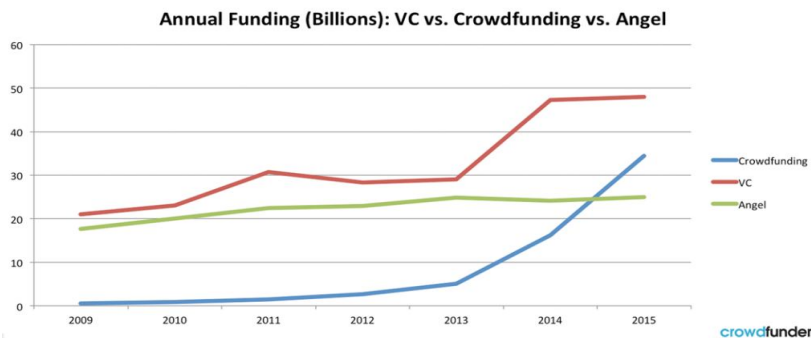
7- **کارا است.** تجربه‌های پیشین جهانی کارایی این سیاست را به ویژه در مدل‌های مبتنی بر اهدا و پاداش نشان داده است.

۲- دلایل اهمیت

همانگونه که در بخش قبلی نیز ذکر شد، توسعه شگرف تأمین مالی جمعی، باعث شد که دانشگاه MIT در گزارش سال 2012 تأمین مالی جمعی را یکی از ده فناوری برتر متأثرکننده جهان معرفی کند. سازمان بین‌المللی کار نیز معتقد است که تأمین ده مالی جمعی می‌تواند با واقعیت‌بخشی به فعالیت‌های اجتماعی و کارآفرینانه از طریق حمایت‌های جمعی، سرعت‌بخش توسعه اقتصاد محلی، ایجاد شغل و کاهش فقر در جوامع باشد.

مقایسه روند رشد تأمین مالی جمعی در مقایسه با سرمایه‌گذاری جسورانه (VC) و فرشتگان کسب‌وکار (BA) نیز اهمیت آن را نشان می‌دهد. در حال حاضر حجم جهانی منابع تأمین شده با این شیوه، بیشتر از حجم منابع تأمین شده توسط فرشتگان کسب‌وکار است. همچنین، تخمین زده می‌شود که در سال 2016 حجم منابع تأمین شده با این شیوه از حجم منابع تأمین شده توسط سرمایه‌گذاری جسورانه بیشتر شود (شکل 3).

توس

شکل 3 - مقایسه سهم سه شیوه معروف تأمین منابع

۳- دستور العمل فعالیت عامل تأمین مالی جمعی

همانگونه که در بخش قبلی توضیح داده شد، مدل‌های مختلفی برای تأمین مالی جمعی وجود دارد. بخش‌هایی از این مدل‌ها در قالب مجوزها یا دستورالعمل‌های قانونی فعلی در کشور قابل ارائه هستند. با این حال، امکان اجرای تمامی مدل‌ها به دلیل نبود مجوزها یا دستورالعمل‌های قانونی مورد نیاز وجود ندارد. همچنین در صورت استفاده از قالب‌های قانونی موجود، به دلیل اینکه این قالب‌ها برای شرایط متفاوتی نوشته شده‌اند و به صورت عمومی مجوزها یا دستورالعمل‌های آن‌ها، گستره بسیار بیشتری از تأمین مالی جمعی را پوشش می‌دهند، عملاً استفاده از قالب‌های موجود فعلی سربارهای اجرایی و پیچیدگی بسیار بالایی را باعث می‌شوند. لذا، برای تسریع در رشد این شیوه تأمین منابع و همچنین حضور دولت به منظور نظارت بر نحوه تأمین مالی و محافظت از تأمین‌کنندگان و دریافت‌کنندگان منابع، دستورالعمل قانونی ویژه‌ای باید برای آن طراحی و ارائه شود. در این مستند از «دستورالعمل عامل تأمین مالی جمعی» برای عنوان این دستورالعمل استفاده شده است.

عامل تأمین مالی جمعی (که سازمان یا پلتفرمی تأمین مالی جمعی نیز گفته می‌شود) نقش ارائه‌کننده بستر مشارکتی و مدیریت آن را ایفا می‌کند. مهم‌ترین وظایف این عامل، طراحی فرآیندهای گردش اطلاعات و گردش کار، تأمین سامانه‌ها و زیرسامانه‌های لازم برای مشارکت جمعی، و مدیریت و نظارت بر عملکرد آن‌ها هستند.

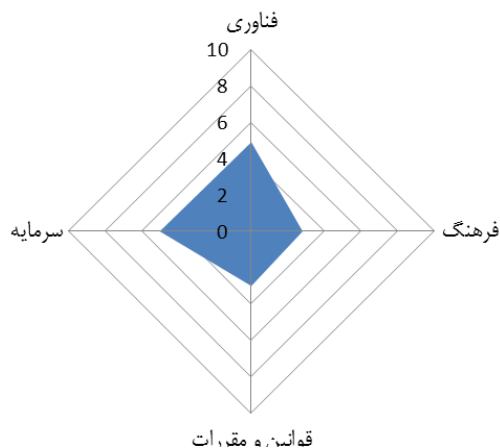
۳-۱- دلایل لزوم تعریف دستورالعمل

توسعه «سهولت در ارائه خدمات تأمین مالی جمعی و کمک به رشد سریع آن»، «لزوم نظارت دولت بر نحوه ارائه این خدمات و جمع‌بندی از بازیگران مختلف تأمین مالی»، «حجم قابل توجه منابع تأمین شده از طریق پلتفرم‌های تأمین مالی جمعی» و دولت «اعتماد سازی برای کاربران» دلایل پایه‌ای برای تدوین دستورالعمل اجرائی تأمین مالی جمعی هستند.

تحلیل وضعیت آمادگی ایران در تأمین مالی جمعی

بانک جهانی در سندی که به منظور تشویق کشورهای در حال توسعه در به‌کارگیری تأمین مالی جمعی منتشر کرده است، پرسشنامه‌ای را برای ارزیابی اولیه آمادگی کشورهای در حال توسعه در پذیرش و اجرای تأمین مالی جمعی طراحی کرده است. این تحقیق در ایران نیز توسط معاونت توسعه کارآفرینی و اشتغال وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی به طور محدود از سرمایه‌گذاران، کارآفرینان و سیاست‌گذاران مرتبط انجام شده است.

نتایج این پرسشنامه که چهار عامل مؤثر بر عملکرد تأمین مالی جمعی شامل فناوری، فرهنگ، قوانین و مقررات و سرمایه را مورد سنجش قرار داده است، در شکل 4 نمایش داده شده است. سطح آمادگی فناوری در ایران 4.9 برآورد شده است که نشان‌دهنده نرخ نفوذ مناسب فناوری تلفن همراه و وب در جامعه است. سطح آمادگی سرمایه‌گذاری نیز 5 تخمین زده شده است، که بیانگر در حال رشد بودن بازارهای سرمایه‌گذاری در بخش خصوصی است. سطح آمادگی قوانین و مقررات کشور نیز 3 برآورد شده است، که نشان‌دهنده سطح متوسطی از قوانین بازدارنده است. در پایین‌ترین سطح نیز، آمادگی فرهنگی کشور 2.8 برآورد شده است، که نشان‌دهنده درک محدود از خطرپذیری سرمایه‌گذاری و کارآفرینی است. دو شاخص آخر لزوم وجود دستورالعمل فعالیت را نشان می‌دهند، هم به این دلیل که قوانین بازدارنده موجود تا اندازه‌ای کنار گذاشته شده و موجبات توسعه سریع‌تر این شیوه را فراهم می‌آورند و هم به این دلیل که مجوزهای قانونی از عواملان تأمین مالی جمعی در مقابل درک محدود از خطرپذیری سرمایه‌گذاری و کارآفرینی محافظت می‌کند.

شکل 4- سنجش میزان آمادگی ایران برای ورود به حوزه تأمین مالی جمعی

۲-۳- دلایل ارائه دستورالعمل واحد

از آنجایی که همه مدل‌های تأمین مالی جمعی دارای ماهیت واحد جمع‌آوری وجوه خرد از عموم مردم بوده و روال عملکرد و نظارت تقریباً یکسانی را داشته و از دید اجرایی، مدل‌های مختلف آن همپوشانی‌های زیادی دارند، هدف از ارائه دستورالعمل، برای کاهش سربارهای ناشی از دریافت دستورالعمل‌های متعدد است، بطوریکه با ارائه دستورالعمل واحد می‌توان عاملان تأمین مالی جمعی را به ارائه خدمات در تمامی مدل‌ها تشویق کرده و باعث توسعه کلی این شیوه تأمین منابع شد. توصیه می‌شود که مرجع تهیه دستورالعمل و نظارت بر همه مدل‌های تأمین مالی جمعی **یک نهاد** باشد. لیکن دستورالعمل مربوطه در هماهنگی با سایر نهادهای مرتبط تهیه شده و الزامات مورد نظر آن‌ها در دستورالعمل لحاظ شود.

۳-۳- متولی پیشنهادی تهیه دستورالعمل

با عنایت به اینکه ماهیت تمامی مدل‌های تأمین مالی جمعی، تأمین منابع مورد نیاز پروژه‌ها یا کسب و کارهای کوچک و متوسط با توانست و نیز نظر به اینکه متولی مباحث پولی، بازار پول یا سرمایه کشور است، و با عنایت به اینکه مصوبات شورای عالی بورس شد مبنای قانونی و حقوقی لازم برای تمامی روش‌های تأمین مالی جمعی را دارد، پیشنهاد می‌شود **سازمان بورس و اوراق بهادار** متولی اجرای دستورالعمل تأمین مالی جمعی گردد. محول کردن این وظیفه به سازمان بورس و اوراق بهادار در مصوبه اور بیست و سومین نشست کمیسیون تخصصی شورای عالی اشتغال، مورخ 1393/11/13 آمده است.

از سوی دیگر، مدل‌های پیچیده‌تر تأمین مالی جمعی (به شرح زیر) در وضعیت فعلی با سازمان بورس و اوراق بهادار ارتباط بیشتری پیدا می‌کنند:

الف- مدل مبتنی بر اهدا به شاخه‌های زیر تقسیم می‌شود. برای هر شاخه، نهاد یا سازمان مرتبط آن نیز ذکر شده است:

1. تأمین مالی جمعی پروژه‌های خیریه تعریف شده توسط مؤسسات دارای مجوز رسمی: ارائه خدمات تأمین مالی جمعی برای این پروژه‌ها نیازی به مجوز فعالیت ندارد، زیرا مجوزهای لازم توسط مؤسسه‌های خیریه مجری فراهم شده و پلتفرم فقط در نقش ارائه‌کننده خدمات اینترنتی فعالیت می‌کند. البته طبق قوانین فعلی، و به ویژه در مدل همه یا هیچ ممکن است مشکلات مالیاتی گریبانگیر عامل شود.
2. تأمین مالی جمعی پروژه‌های خیریه تعریف شده توسط سایرین: در حال حاضر این امر نیازمند اخذ مجوز خیریه یا سازمان مردم نهاد (NGO) توسط پلتفرم از وزارت کشور است.
3. اهدای منابع به پروژه‌های غیر خیریه تعریف شده توسط اشخاص حقوقی: ارائه این خدمت نیاز به مجوز خاصی ندارد و پلتفرم فقط در نقش ارائه‌کننده سرویس برخط به شخصیت‌های حقوقی ایفای نقش می‌کند. البته در این شیوه لازم است که وجوه جمع‌آوری شده به حساب شخصیت‌های حقوقی تعریف کننده واریز شود که مشکلات مالیاتی به وجود نیاید.

4. تأمین مالی جمعی پروژه‌های تعریف شده توسط اشخاص حقیقی: ارائه این خدمت به شیوه قانونی در حال حاضر تقریباً امکان‌پذیر نیست.

ب- مدل مبتنی بر پاداش به شاخه‌های زیر تقسیم می‌شود. برای هر شاخه، نهاد یا سازمان مرتبط نیز ذکر شده است:

1. برابر بودن ارزش کالا با پول دریافت شده: این شیوه معادل پیش‌فروش کالا یا خدمات است و نیازمند مجوز فروشگاه الکترونیکی است.

2. بالاتر بودن پول از ارزش کالای ارائه‌شده: نیازمند وجود مجوز رسمی خیریه یا جلب وجوه مشارکت‌های مردمی توسط پلتفرم یا تعریف‌کننده پروژه است.

ج- مدل مبتنی بر وام، در حال حاضر این مدل تنها با داشتن مجوز بانک یا قرض‌الحسنه قابل انجام است. ولی به دلیل حجم مبادلات مالی بسیار کمتر و جایگزین شدن رابطه‌گری به جای واسطه‌گری، با مجوزهای بسیار ساده‌تری که اختیارات کمتری را ارائه نیز در اختیار می‌گذارد، می‌توان نسبت به ارائه خدمات این مدل توسط عاملان تأمین مالی جمعی اقدام کرد. این مجوز از طریق بانک مرکزی یا از طریق بورس و با بهره‌گیری از اوراق بدهی مجاز قابل تعریف است.

د- مدل مبتنی بر مشارکت، در حال حاضر سازمان بورس و اوراق بهادار توان تسهیل قوانین این مدل را دارند.